

תוספת שבת

שים לב!

מהשבוע זמן
הדלקת נרות
שבת מתחיל
להקדים
בכל שבוע

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת ראה

ירושלים: 6:52 מוקדם: 6:42

בני ברק: 7:07 מוקדם: 6:57

מודיעין עילית: 7:01 מוקדם: 6:51

חיפה: 7:01 מוקדם: 6:51

טבריה: 6:57 מוקדם: 6:47

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

במלאות שנה לפטירתו של מרן ראש הישיבה רבי שלום כהן זצוק"ל

מה השיב לו מרן הרב שך זצוק"ל לשאלתו על קיצור ימי בין הזמנים: "תגיד להם שלפני כן צריך לדאוג שימי שישי ושבת יהיו ימים מלאים בתורה, לאחר מכן שידאגו לקיצור 'בין הזמנים'."

לדאוג שימי שישי ושבת יהיו ימים מלאים בתורה. לאחר מכן שידאגו לקיצור 'בין הזמנים'.

חכם שלום כהן הוסיף ואמר: "ימי שישי ושבת מדי שבוע - הם זמן הרבה יותר ארוך מאשר שבוע אחד של אחרי החג. צריך לחזק את ימי שישי ושבת, שחם וחלילה לא יאבדו את הזמן הזה". עוד הוסיף חכם שלום כהן שלא משנים את תקופות 'בין הזמנים', אותם סידרו גדולי הדורות הקודמים. (הידברות)

מרן חכם שלום כהן השיב להם כי את השאלה הזו נשאל כבר לפני עשרות שנים, על ידי רבני ישיבת "פורת יוסף", שהציעו לקצר את תקופת 'בין הזמנים', ולהתחיל את "זמן חורף" מיד לאחר החג. "אמרתי להם שאני אשאל את הרב שך, ומה שיגיד - אנחנו נעשה",

סיפר נשיא המועצת בענוותנותו לתלמידי הישיבה הקשובים. "הלכתי לרב שך, והוא השיב לי: 'תגיד להם שלפני כן צריך

ליקוט פנינים נפלאים מהגאון רבי שריה דבילצקי זצוק"ל

על הנהגות ערב שבת וקבלת שבת מתוך הספר 'דרך ישרה'

טוב, וכתב דלהכין אז לשבת מערב יום טוב, ע"כ, ודבריו צ"ע, דאי להכין במידי דאכילה, פשיטא דמותר, דהרי עשה עירוב תבשילין, ונראה דסבירא ליה דכיון דאומר להדיא 'לכבוד שבת' מיגרע סברת הואיל וכו', ומכל מקום אי משום הא יש עצה שלא יאמר בפה לכבוד שבת, עכ"ד רבינו שם [אמנם מהברכה שמברכים אז על הדלקת הנר 'להדליק נר של שבת', מוכח דאין חשש גם כשאומר להדיא שזה עבור שבת (מהרה"ג ר' אריה ליב גרינמן שליט"א)].

ב. הרחיצה וסיכה בבורית כפי הסדר המבואר בגמרא, ראשו

תחילה ואח"כ ימין ושמאל דיד ודרגל, ולאחמ"כ שאר הגוף

בגמרא בשבת (דף סא ע"א) איתא, כשהוא רוחץ, רוחץ של ימין תחילה ואח"כ רוחץ של שמאל; כשהוא סך - סך של ימין ואח"כ של שמאל, והרוצה לסוך כל גופו - סך ראשו תחילה מפני שהוא מלך על כל האיברים, ע"כ, והוא להלכה בדרכי משה (סי' ב' אות א') ומגן אברהם (סק"ד) ומשנה ברורה (סק"ז) - וכתב רבינו בחיבורו 'דיני מרחץ ודרך ארץ' (בכת"י, אות ח'), דאף שפשטות הגמרא 'סך' היינו סיכה בשמן, מכל מקום גם על סבון שייך 'סיכה', עכ"ד.

וכבר הביא הדרכי משה (שם) בשם מהר"א מפראג ז"ל, דענין 'ראשו תחילה' הנזכר בגמרא לענין סיכה, הוא הדין והטעם לענין רחיצה, ודון מינה ואוקי באתרה, וכן העתיקו בפשיטות המגן אברהם (שם) והגר"ז (אות ד') והבן איש חי (ש"א פר' וישלח אות יז), ועיין בערוך השלחן (סי' רס אות ג') שרצה לבאר הטעם שלא נזכר כן להדיא גם לענין רחיצה, לפי שבזמנם היו רוחצים בנהר או במקוואות מים וכדו', ואזי בלאו הכי לא שייך סדר זה, שהרי בכניסתו למים תכף נרחצות רגליו בראשונה [אמנם לפלא מה שכתב שם דתכף אחר ראשו (קודם ידיו) ירחץ את מקום הלב, שהוא קודם במעלה לכל האיברים אחר הראש עי"ש, והוא נגד סתימת שאר פוסקים הנ"ל].

והנה בדרכי משה (שם) מסיים ד"לא ראיתי מדקדקים בזה,

א. ההכנה לשבת הקפיד שיהיה לפחות פעם אחת

בבוקר לאחר התפילה, ופעם נוספת לפנות ערב

[וכל זה גם בחל יום טוב בערב שבת].

כמבואר בשו"ע (סי' רנ ס"א) דישיכים בבוקר להכין צרכי שבת, וכתב המשנה ברורה שם (סק"א) דכתיב 'ביום השישי והכינו את אשר יביאו', הכנה דומיא דהבאה, והבאת המן הלוא היתה לאלתר בבוקר, וכמו שכתוב 'יילקטו אותו בבוקר בבוקר', אף הכנה על שבת תהיה מיד בבוקר, והיינו מיד אחר התפילה, עכ"ד, ובביאור הלכה (שם ד"ה ישיכים) מבואר דיש לדקדק לקיים זה עוד קודם סוף זמן קרי"ש, דעד אז הוא עדיין בכלל 'השכמה' יעו"ש, וכתב עוד (משנ"ב סק"ב), דאף על פי שהכין בהשכמה, מצוה היא לכתחילה שיוסיף להכין עוד משהו גם לפנות ערב, ורמז לדבר שנאמר 'והיה משנה' [כלומר שיכינו שנית], עכ"ד,

ועיין בכף החיים (סי' רנא סק"ו) בשם כנסת הגדולה דהכנה זו צריכה להיות ביום השישי בדוקא, ואם הכין הכל מיום ה' לשבת לא יצא ידי מצות 'הכנה' כראוי יעו"ש. ולמעשה בשנים קודמות היה רבינו הולך בעצמו בבוקר יום שישי לקנות החלות ומיני מזונות לשבת, אך בשנים האחרונות לעת זקנתו היה מכין בביתו [וההכנה שלפנות ערב, בהעמדת הנרות בפמוטות].

וענין ההכנה הזה נוהג גם אם חל יום טוב בערב שבת, וכדהביא רבינו בספרו פורים המשולש (פ"א הע' א') מספר 'משמרת שלום' (קוידינוב, סי' כד ס"א) בשם הבני יששכר, שדייק זה מהלשון 'לעולם' ישכים אדם וכו', להשמיענו דזה אפילו חל יום טוב בערב שבת, וכן עורר רבינו בספר 'קצור הלכות מועדים' (בדיני יום ב' דר"ה, פ"ח הע' ו') לענין יום ב' דראש השנה שחל בערב שבת, דבבואו לביתו מבית הכנסת יעשה מיד איזה הכנה לשבת קודש, כי צריך לעשות בערב שבת לפחות שתי הכנות, אחת בשחרית ואחת בין הערביים,

וכתב רבינו (שם) וז"ל "ועיין התעוררות התשובה (חלק א' סי' מ') להסתפק בזה אם מותר להכין בערב שבת שחל ביום

וכתב בכף החיים (סי' ב' סק"ח) בשם המטה יהודא (אות ה'), דאפשר דדוקא בנעילת המנעלים וחליצתן שהוא בכל יום, בזה שייך לעשות כיבוד בהקדמת מה שצריך להקדים, וכמו"כ ברחיצה וסיכה בזמנם שהיו רגילים בזה בכל שעה, אבל בזמן הזה דרחיצה וסיכה כל הגוף אינה אלא לפרקים, אין להקפיד כל כך, עכתו"ד [ובזמנינו יל"ע אם שייך עוד סברא זו. אמנם לקושטא דמילתא, עיקר דברי המטה יהודא צל"ע, דבפשטות הערת הדרכ"מ דלא ראה מדקדקין וכו', נסובה רק על ענין ההקדמה ברחיצה דכל גופו, ולא על הדינא דגמרא של סיכה, וא"כ אין מקום לדבריו, וצ"ע] - ועכ"פ למעשה סיים על זה (כה"ח שם) בזה"ל "ומכל מקום המדקדק גם בזמן הזה - תבוא עליו ברכה", עכ"ד, וכן נהג רבינו ליהדר בזה הן ברחיצה והן בעת הסיכה בבורית.

וסדר הרחיצה והסיכה בפרטות, כתב רבינו בחיבורו 'דיני מרחץ ודרך ארץ' (שם): ראשו תחילה, ואח"כ יד ימינו ושמאלו, גופו, ורגל ימין ושמאלו, עכ"ד. אמנם למעשה נהג לאחר רחיצת וסיכת שאר הגוף עד אחר ימין ושמאל דרגל; וכל זה בפעם הראשונה, אבל בהמשך הרחיצה והסיכה לא דקדק עוד על הסדר [מרשימות נכדו הרה"ג ר' יעקב וינוגרד שליט"א].

ג. אחר חצות היה נזהר מלרחוץ עד שהתפלל תפילת המנחה

וכדאיתא בשו"ע (סי' רלב ס"ב) דאין להכנס למרחץ סמוך למנחה עד שיתפלל, וכן העיר לנידו"ד במעשה רב (אות קי) שלא לילך למרחץ עד שיתפלל מקודם מנחה, וכן בחיי אדם (כלל א' אות יא) יעו"ש [וכעין זה מובא במשנה ברורה (סי' רנא סק"ז) לענין תספורת שהאריז"ל היה נזהר מזה אף בערב שבת משהגיע זמן המנחה קודם שהתפלל]. ולמעשה בשנים האחרונות על פי רוב היה טובל ורוחץ בשעה שלפני חצות, וכמו שכתבנו להלן.

ד. תפילת המנחה דקדק להתפלל בזמן מנחה גדולה .

וכמו שכתב בחיי אדם (כלל א' אות יא) דאף שבעלמא מצוה לכתחילה להתפלל בזמן מנחה קטנה, אבל בערב שבת ראוי להקדים התפילה כדי שיהיה פנוי אח"כ בביתו בשעת כניסת השבת לראות שהכל מתוקן בזמנו כראוי יעו"ש, ויסודו כבר בדברי האורחות חיים להרא"ש (אות יט) דיקדים להתפלל ערב שבת תפילת המנחה כדי שיקבל עליו שבת מבעוד יום, ע"כ, וכתב רבינו בספרו 'קצור הלכות מועדים' (סוכות פ"ב הע' א') דמהאי טעמא גמי יש לנהוג כן גם בערב יום טוב [ועיין לעיל (פכ"ז) דגם כשחל י' בטבת בערב שבת, הרבה פעמים היה מקדים להתפלל מנחה גדולה, אף שע"ז התבטלה הנשיאת כפים במנחה, והכל משום כבוד השבת]. ועיין לעיל (שם) בהנהגות תפילת המנחה דחול, דלמעשה גם בשאר ימים על פי רוב התפלל בזמן מנחה גדולה יעו"ש.

ה. הטבילה בערב שבת ג' פעמים - לכוונת טהרה, להפשיט בגדי חול מהנפש, ולהמשיך על עצמו תוספת קדושת שבת

כן הוא על פי המבואר מדברי רבינו האריז"ל בשער הכוונות (דף סב ע"א) דבערב שבת יש לטבול ב' טבילות, אחד להפשיט

בגדי החול של הנפש והשנית לכבוד שבת לקבל התוספת, ומקודם לכן יש להוסיף עוד טבילה אחת לכוונת טהרה אם הוא טמא, וכדאיתא בפרי עץ חיים (שער השבת פ"ד) בשם האריז"ל דמי שהוא טמא צריך מקודם לטבול להסיר הטומאה, וכבר כתב בכף החיים (סי' רס סק"ה) שמטעם זה יש חסידים הנוהגים לעולם לטבול טבילה זו תחילה ליטהר מטומאתן שמה הוא טמא, ועיין עוד בן איש חי (ש"ב פר' לך-לך אות טו).

ואמר רבינו, דמי שאינו טובל בשבת שחרית מאיזה סיבה, אזי יוסיף לטבול מערב שבת עוד טבילה אחת עבור טבילת שבת שחרית [אם עכ"פ לא יטמא בינתיים], וכמו שכתבו בחמדת ימים (שבת פ"א, בנדמ"ח אות פט) וכף החיים (סי' רס סק"ו), ע"כ, אמנם בספרו 'פתח עינים החדש' (בכת"י, חי"ד לדף א' ע"א) העיר בזה, דנראה דטבילה מערב שבת תועיל עבור טבילת שבת שחרית רק להטעם דהיא עבור עליות זו"ן לאו"א, אבל לא להטעם של הפרש בין קדושת ליל שבת לקדושת יום שבת, ע"כ. [וראה להלן (פמ"ט) בהנהגות 'כבוד שבת', שהיה נזהר מלומר 'לכבוד שבת קודש' בבית המרחץ, יעו"ש טעמו].

ו. הרחיצה וסיכה בבורית כפי הסדר המבואר בגמרא, ראשו תחילה ואח"כ ימין ושמאל דיד ודרגל, ולאחמ"כ שאר הגוף

בגמרא בשבת (דף סא ע"א) איתא, כשהוא רוחץ, רוחץ של ימין תחילה ואח"כ רוחץ של שמאל; כשהוא סך - סך של ימין ואח"כ של שמאל, והרוצה לסוך כל גופו - סך ראשו תחילה מפני שהוא מלך על כל האיברים, ע"כ, והובא להלכה בדרכי משה (סי' ב' אות א') ומגן אברהם (סק"ד) ומשנה ברורה (סק"ז) - וכתב רבינו בחיבורו 'דיני מרחץ ודרך ארץ' (בכת"י, אות ח'), דאף שפשטות הגמרא 'סך' היינו סיכה בשמן, מכל מקום גם על סבון שייך 'סיכה', עכ"ד.

וסדר הרחיצה והסיכה בפרטות, כתב רבינו בחיבורו 'דיני מרחץ ודרך ארץ' (שם): ראשו תחילה, ואח"כ יד ימינו ושמאלו, גופו, ורגל ימין ושמאלו, עכ"ד. אמנם למעשה נהג לאחר רחיצת וסיכת שאר הגוף עד אחר ימין ושמאל דרגל; וכל זה בפעם הראשונה, אבל בהמשך הרחיצה והסיכה לא דקדק עוד על הסדר [מרשימות נכדו הרה"ג ר' יעקב וינוגרד שליט"א].

ז. דקדק להשאיר איזה זמן פנוי אחר סיום כל ההכנות לשבת [קודם קבלת השבת], בו היה יושב ומיחל לקראת ביאת שבת מלכתא

וכדכתב הרמב"ם (פ"ל משבת הל"ב) "איזהו 'כבוד' זה שאמרו חכמים, שמצוה על אדם וכו', ויושב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך", ועיין עוד שם (פ"ו מחובל ומזיק הל"ט) דאם רץ בערב שבת בין השמשות פטור מפני שרץ ברשות "כדי שלא תכנס השבת והוא אינו פנוי", ומבואר מדברי הרמב"ם דזהו דין מכבוד השבת להיות יושב פנוי ובכבוד ראש ליחל להקבלת פני שבת, וכן דייק מרן הגרי"ז זצ"ל בחידושו על התורה (פר' יתרו, סי' סא) יעו"ש. וישיבה זו אין צריך שתהיה בשתיקה דוקא, אלא יכול להתעסק אז באמירת שמות ושאר כיוצ"ב, רק העיקר שישב פנוי בכבוד ראש מיחל להקבלת פני שבת מלכתא (מהרה"ג ר' יעקב קארפ שליט"א).

תוספת שבת

שים לב!

מהשבוע זמן
הדלקת נרות
שבת מתחיל
להקדים
בכל שבוע

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת עקב

ירושלים: 6:58 מוקדם: 6:48

בני ברק: 7:13 מוקדם: 7:03

מודיעין עילית: 7:07 מוקדם: 6:57

חיפה: 7:07 מוקדם: 6:57

טבריה: 7:04 מוקדם: 6:54

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

חיזוק בחובת הקדמת הנסיעות בערבי שבת בכל שבתות השנה בכלל, ובפרט בשבתות אלו שנוסעים
לנפוש בערים המרוחקות בצפון מפי הגר"י זילברשטיין שליט"א
מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן

מצווה הבאה בעבירה

ומאידך, בימי הקיץ קיימת סכנה נוספת המורגשת בעליל בבתי עמך ישראל. בשעות הארוכות של אחר-הצהרים בימי ששי יש ההולכים לחלץ את עצמותיהם ברחיצה בים, כדי להבריא את הגוף העמל במשך ימי השבוע על התורה ועל העבודה. אבל מי אמר שצריך לחזור מהים באוטובוס האחרון? איזה היתר יש להיות בין אלה 'הסוגרים את הים'?

והמראה הזה חוזר על עצמו מדי יום שישי של ימות הקיץ; בשעה שבבתים רבים כבר נפרסה המפה הצחורה, והילדים כבר לבושים בבגדי השבת ומוכנים לקבל את פני שבת-מלכתא, באותם רגעים יש רבים העושים דרכם מחופי הים לבני ברק! במקרה הטוב הם יגיעו לביתם מחצית השעה לפני השבת, ואז לא יוותרו גם על טבילה במקווה. בוודאי - כבודה של השבת הוא זה... ואל בית הכנסת הם יגיעו רק בדקה האחרונה, ואולי מאוחר יותר, וזה במקרה הטוב...

הבה נחשב חשבוננו של עולם:

האם לא כדאי לצאת מוקדם יותר, ולשוב הביתה שעתיים-שלוש לפני כניסת השבת, להתכונן היטב בכל הפרטים הנצרכים לקבלת שבת, להספיק אפילו לחטוף תנומה קלה, ולהגיע לבית הכנסת ערים ורעננים, שמחים ומאושרים במתנה הטובה שהעניק לנו בורא עולם, אותה נתן רק לנו ולא לגויי הארצות? כל השבת נראית אחרת אם פורסים את המפה כבר בשעת חצות. והרווח הוא לא רק בענין המפה. אווירה של קדושה תעטה על כל בני המשפחה שישתו לרוויה ממימיה המטוהרים של שבת המלכה.

ההוראה מטעם הרבנים היא, שצריך לצאת שעתיים לפני כניסת השבת. הדרישה להקדים ככל האפשר את ההכנות והנסיעה, היא כדי שהנוסעים יכנסו לעיר-היעד בשעה סבירה שתאפשר להם להתכונן לשבת במידה מספקת.

יש לקחת גם בחשבון את העובדה שאם מדובר ברכב-הסעות, הרי הנהג צריך לשוב לביתו לפני כניסת השבת, ואם נוסעים למקום רחוק, והנהג צריך לשוב לביתו, יש סיכון רב שהוא יחלל את השבת רח"ל, והאחריות לכך תיפול על גבם של מי שהזמינו אותו בשעה כה מאוחרת!!

על הפסוק "שמור את יום השבת לקדשו" (דברים, ה' י"ב) כתב הנצי"ב שכבר בימות החול עלינו להישמר מדברים העלולים להביא אותנו לידי חילול שבת. מעשה בגאון אחד, כך סיפר לי מרן הגר"ח קניבסקי, שנסע באוטובוס שהיה מעורב בתאונה. כשהגיע אל החזו"א וסיפר לו על התאונה, התפלא מרן זצ"ל ואמר בהשתוממות: "אתה?! כיצד ייתכן שנקלעת לתאונה, וזכות

למה דווקא לפני כניסת השבת

החליט הילד להפוך את כל הבית?

אינספור מאמרים נכתבו כבר בענין שמירת השבת, והחובה המוטלת על כל בעל-בית לדאוג לסיים את כל המלאכות בביתו זמן-מה לפני כניסת השבת, כדי לא להכנס חלילה לספק-ספיקא של חילול שבת. והנה, לא פעם נשמעות טענות כמו "למה בדיוק עכשיו נשבר הברז", או "למה דווקא לפני כניסת השבת החליט הילד להפיל את הבקבוק ולשברו לרסיסים ולהפוך את כל הבית?"... צריך לזכור שיש יצר-הרע מיוחד הפועל דווקא ברגעים קדושים אלה ומשתדל בכל יכלתו להחטיא את שומרי השבת, על ידי שהוא מעמיס עליהם עבודות של הרגע האחרון. כאן הוא דואג לשבור את הברז, לקלקל את מכונת הכביסה, ואולי גם את מערכת התאורה, ודואג להכניס מקלות בגלגלים. - ברגעים אלה פותח היצה"ר את המשרד הראשי שלו. דווקא אז הוא מפעיל את כל פקידיו.

בודאי! דווקא עכשיו!

אלה הרגעים של היצר הרע, בהם הוא מפעיל את כל כוחו, ועלינו להתחכם נגדו ולהיות ערוכים למלחמה זו. לדעת שאם הוא מפעיל שרירים, הרי שגם לנו ניתנו כוחות מתאימים מלעילא, כדי שיהא סיפק בדינו להשתלט ולהתגבר עליו. לא סוד הוא שבנושא זה אין כל הבדל בין ימי הקיץ לימי החורף. כמו שבימים הקצרים, כששבת-קודש פורסת את כנפיה כבר בשעה 4, נכנסים הכל ללחץ רק ברגעים האחרונים, כך בימי הקיץ, וגם בעת הפעלת שעון הקיץ, כשהשבת נכנסת יותר מ-3 שעות מאוחר יותר, מתמהמהים הכל עד לרגע האחרון, ורק אז מסדרים את הבית ומתארגנים לקבלת שבת.

בנקודה זו נציין שלדעתנו אין הכוונה לצאת מעיר המגורים שעתיים לפני כניסת השבת, אלא להגיע בזמן ההוא למקום חפצו! ולכן מי שנוסע מירושלים לחיפה, למשל, לא ייצא מירושלים שעתיים לפני כניסת השבת, אלא יהיה כבר במבואותיה של חיפה שעתיים לפני כניסת השבת! והדבר מוכרח שזו הכוונה, שכן מצבים שונים מקדמים את הנוסע בכל ערב שבת; פעם יש גשמים, ופעם יש פקקים; יש והנוסעים עלולים להיתקל במחסומים, ויש שמדובר בעומס גדול במיוחד הנוצר בשל סיבה זו או אחרת.

ולכן ברור שכוונת הרבנים היתה שבכל מקרה ובכל מצב יגיעו הנוסעים למקום חפצם שעתיים לפני כניסת השבת.

שומעים על יותר מדי תקלות שאירעו בגין היציאות המאוחרות, ונראה שגם אחרי כל התירוצים של בעלי המשפחות, המסבירים את האיחור בנימוקים כאלה ואחרים, בסופו של דבר הכל תלוי ביראת שמים, ובחשיבות שמייחס בעל המשפחה לשמירת השבת כהלכתה.

לא יעזור שום דבר! אם היה בלבנו פחד אמיתי מפני חילול שבת, לא היינו נוהגים כפי שאנחנו נוהגים! ברור מאלי, ולא צריך לכך שום ראיה, שאם היתה נקבעת למאן-דהו פגישה בירושלים עם אדם שבידיו ניתנת לכאורה סמכות שתקבע את פרנסתו, הוא לא היה נתלה אז בתירוצים והסברים! בודאי ובודאי שלא! וכדי להסתדר עם בעיית הפקקים בתחבורה, וכל יתר התקלות, הוא היה מקדים את יציאתו בכמה וכמה שעות, ועושה את כל הסידורים על הצד הטוב ביותר על-מנת שיעלה בידו להגיע לפגישה בזמן, ולא לאחר ולו בכמה דקות. והאם עניינה של שבת-קודש אינו חשוב לפחות כמו ענייני הפרנסה? הרי פשוט וברור שאם היתה שמירת השבת יוקדת בליבו של אדם, הוא היה עושה גם במקרה זה את כל המאמצים על-מנת שלא להיכנס לספק קל-שבקלים בענין ההגעה הבטוחה למחוז חפצו. יש להתפלא אפוא על שלומי אמוני ישראל שלמרות כל האזהרות וההתראות הנשמעות מדי ערב שבת, עדיין שומעים על משפחות היוצאות לדרכן מאוחר, ומגיעות לירושלים, או לכל מקום אחר, או-טו-טו לפני שבת.

אחת הסיבות המחייבות את היציאה המוקדמת מהעיר, היא כדי לא לגרום לנהג האוטובוס או המונית לחלל שבת. והנה, לא פעם יוצא לנו להיתקל במשפחות הבאות לעשות את השבת בבית ההורים, ומגיעות במונית דקות ספורות לפני השקיעה, כך שברור ללא כל ספק שהנהג החוזר לביתו יחלל את השבת בגללן. ולא ברור לי כיצד בעלי המשפחות מתירים לעצמם דבר חמור שכזה, לגרום לנהג יהודי לחלל שבת!

ופעם הטריחו את עצמם הרבנים ומורי ההוראה המפורסמים של בני ברק להגיע לצומת הכניסה לעירם, כדי לבדוק את המצב מרוב. היו שם כל גדולי הרבנים מכל החוגים, שבמשך שעה ארוכה לפני כניסת השבת, עצרו את הנהגים החרדיים שהגיעו מחוץ לעיר, עם משפחותיהם ומטלטליהם, כדי לעשות את השבת בבני ברק, ומחו על השעה המאוחרת שבה נכנסות המכוניות לעיר. תדהמה גדולה נראתה על פניהם של גדולי התורה בראותם יהודי חרדי, המתגורר בירושלים, שהגיע לבני ברק ל'שבת אופרוף', ונכנס לעיר דקות מעטות לפני השקיעה. הדבר עורר מאוד את רוגזם של הרבנים, שראו בכך זלזול רב בשמירת השבת. הרבנים ניסו לברר האם היתה תקלה בדרך, האם נתקלו בפקק רציני או שמא היה תקר באחד הגלגלים, אבל לתדהמתם התברר שלא מיניה ולא מקצתיה. האיש יצא מביתו שבירושלים 45 דקות לפני הדלקת נרות בבני ברק. 'לצאת בשעה כזו, ולהגיע כל-כך מאוחר לבני ברק, זה כמו להכריז שלא אכפת לי בכלל אם אגיע למצב של חילול שבת רח"ל', אמרו לו הרבנים.

התורה שהינך עִמָּל בה לא שמרה עליך"? בין-לבין סיפר הגאון שהתאונה היתה ביום ששי בשעה מאוחרת. הפסיקו החזו"א מדיבורו ואמר לו: "אם כך, בודאי שזכות התורה אינה יכולה לעמוד לך. אמנם תורתנו הקדושה מעניקה ללומדיה מגן ומחסה מכל פגע רע, אבל כשמדובר בפגיעה בענייני שבת, כאן אפילו זכות התורה לא תעמוד לאף אחד".

סיפור זה הינו אקטואלי בכל ימות השנה, ובמיוחד בימי הששי הקצרים. וכמו שהדגשנו בקטע הקודם, שההכרזה על 'חובב היציאה מהעיר שעתיים לפני', יעילה כשמדובר בנסיעה למקום קרוב, כמו ירושלים או מודיעין-עלית וכד', וברכב פרטי, אבל כשהמשפחה צריכה להגיע לאזורים מרוחקים יותר, ובתחבורה ציבורית, גם שעתיים אינן מספיקות, וצריך להיערך ולעשות את כל ההכנות הרבה לפני כן. מי שמתמצא ולו במעט בפקקי התנועה הקשים בכבישים, יודע שעליו להיות מוכן לכל עיכוב שלא יהיה, וכבר היו מקרים לעולמים. אין טעם להציג כאן "לוח זמנים" מפורט על שעות הנסיעה לכל ערי הארץ. יעשה כל בעל-משפחה את הערכת-הזמן שלו ויצרף לחשבון זה את כל החששות האפשריים, כדי שחלילה וחס לא יאלץ להכנס לספק קל-שבקלים של חילול שבת. הוא שאמרנו; יהודי שומר מצוות, אם ברצונו להשפיע על אחינו התועים שישמרו שבת, צריך בראש ובראשונה לחזק את השבת בליבו פנימה, ולא לעשות דברים שיגרמו לחילול שבת.

כאשר אדם נוסע ברכב דקות ספורות לפני השקיעה, הוא גורם גם לחילול השם עצום. הרחוב מלא אז בילדים, שקיבלו כבר את השבת, והנה לפתע הם רואים את הרכב נוסע, ושואלים את אבותיהם 'מדוע זירתם אותנו כל-כך לקבל את השבת... אם אנחנו לא ניתן את הדוגמא הנאותה לקבלת-שבת בזמן, כיצד נוכל לאחר מכן לזעוק את זעקתה של השבת באוזני אחינו שמעבר לכביש? אם אנחנו לא נתחזק, מי יעשה זאת במקומנו?! האנשים המגיעים לפני שבת באוטובוסים בשעה מאוחרת, וגורמים לנהגים להגיע לחניון לאחר כניסת השבת רח"ל, יכתבו עליהם בשמים שהם הסיעו את האוטובוס בשבת! שהרי אם היו נזהרים ויוצאים מבתם בשעה מוקדמת, כפי שדורשים גדולי הדור, גם הנהג לא היה מחלל שבת, ועכשיו שהם לא נזהרו, והנהג מחלל את השבת - בגללם, הרי שהם אחראים לחטא הנורא הזה של חילול השבת. שהרי נאמר במסכת שבת (נ"ד א') שפרתו של רבי אליעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה בשבת, ואומרת הגמרא שהיתה זו פרתה של שכנתו, ומכיון שלא מיחה בה - נחשב הדבר כאילו היתה זו פרתו-שלו שיצאה ברצועה. כל-שכן מי שנוסע סמוך לשבת, ועל ידי כך הוא גורם שהנהג יסיע את האוטובוס לחניון, וכל כיו"ב, והאחריות תהיה עליו.

החיזוק הנ"ל נחוץ בעיקר בימי החורף שבהם מוטל חוב גדול על כל מי שנוסע לשבת לעיר אחרת, לעשות את חשבון נפשו, וחשבון הדרך, ולתכנן את הנסיעה כך שיעלה בידו להגיע למחוז חפצו בזמן סביר לפני התקדש השבת. לאחרונה